

Stanisław Ignacy Witkiewicz

Stanisław Ignacy Witkiewicz

Witkacy

Stanisław Ignacy Witkiewicz, ok. 1912

Data i miejsce urodzenia	24 lutego 1885 Warszawa
Data i miejsce śmierci	18 września 1939 Jezioro
Narodowość	polska
Dziedzina sztuki	literatura piękna , malarstwo , fotografika
Muzeum artysty	Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku

Ważne dzieła

- [Szewcy](#)
- [Pożegnanie jesieni](#)
- [Nienasycenie](#)
- [622 upadki Bunga, czyli Demoniczna kobieta](#)

<i>Witkacy</i>
Odznaczenia

 Multimedia w Wikimedia Commons
 Teksty w Wikiźródłach
 Cytaty w Wikicytatach
Strona internetowa

Stanisław Ignacy Witkiewicz, pseud. artystyczny „Witkacy” (ur. [24 lutego 1885](#) w [Warszawie](#), zm. [18 września 1939](#) w [Jeziorach](#)) – polski [pisarz](#), [malarz](#), [filozof](#), [dramaturg](#) i [fotografik](#).

Spis treści

- [1Życiorys](#)
 - [1.1Dzieciństwo i młodość](#)
 - [1.2Podróże i pobyt w Rosji](#)
 - [1.3Okres formistyczny](#)
 - [1.4Firma Portretowa i lata trzydzieste](#)
 - [1.5Teorie alternatywne](#)
- [2Witkacy i jego dzieła w powojennej Polsce](#)
- [3Twórczość](#)
 - [3.1Portrety](#)
 - [3.2Sztuki teatralne i literatura](#)
 - [3.3Prace filozoficzne](#)
- [4Ważniejsze dzieła](#)
 - [4.1Dzieła literackie](#)
 - [4.2Dzieła malarskie i graficzne](#)
- [5Odznaczenia](#)

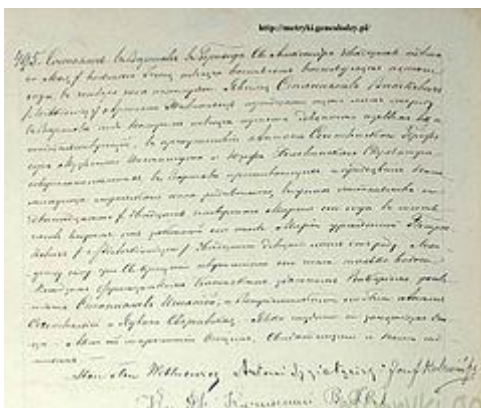
- [6Dziedzictwo](#)
 - [6.1Patron](#)
 - [6.2Ekranizacje](#)
 - [6.3Odniesienia w kulturze masowej](#)
 - [6.4Instytut Witkacego](#)
- [7Zobacz też](#)
- [8Przypisy](#)
- [9Bibliografia](#)
 - [9.1Podmiotowa](#)
 - [9.2Przedmiotowa](#)
- [10Linki zewnętrzne](#)

Życiorys[\[edytuj | edytuj kod\]](#)

Dzieciństwo i młodość[\[edytuj | edytuj kod\]](#)

Młody S.I. Witkiewicz z ojcem, ok. 1893

[Akt urodzenia](#) (warszawska [parafia św. Aleksandra](#), 495/1885)

Stanisław Ignacy Witkiewicz urodził się w Warszawie 24 lutego 1885 roku^[1], jako syn malarza i pisarza [Stanisława Witkiewicza](#) h. [Nieczuja](#) oraz [Marii z Pietrkiewiczów](#) h. [Ostoja](#), nauczycielki muzyki.

Pierwsze lata życia spędził w Warszawie, mieszkając wraz z rodzicami w nieistniejącej dziś kamienicy przy ul. [Hożej](#) 11^[2]. W roku 1890, z powodu choroby Stanisława Witkiewicza ojca, rodzina przeniosła się do [Zakopanego](#). Po przeprowadzce w góry, 27 stycznia 1891 roku Stanisław Ignacy został ochrzczony – matką chrzestną była aktorka [Helena Modrzejewska](#), a ojcem chrzestnym [Jan Krzeptowski-Sabała](#), gawędziarz i pieśniarz [góralski](#).

Edukacją Stanisława Ignacego zajął się ojciec, który, uważając, że szkoła niszczy indywidualność młodego człowieka, organizował synowi domowe [korepetycje](#), często prowadzone przez wybitnych artystów i profesorów uniwersyteckich. Ukształtował też w młodym Stanisławie Ignacym zainteresowanie sztuką i literaturą. Młody Witkiewicz pisał dramaty, prace filozoficzne, interesował się malarstwem, fotografią i naukami ścisłymi^[3]. W roku 1903 eksternistycznie zdał maturę we Lwowie. Wśród jego przyjaciół, poznanych w tym okresie, znajdowali się m.in.: [Leon Chwistek](#) – malarz, późniejszy matematyk, profesor [Uniwersytetu Lwowskiego](#), [Tadeusz Szymberski](#) – [młodopolski](#) poeta, [Bronisław Malinowski](#) – przyszły [antropolog](#) oraz fotografik [Tadeusz Langier](#)^[4].

W roku 1905 Witkiewicz – wbrew woli ojca – rozpoczął studia w [krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych](#), najpierw w pracowni [Jana Stanisławskiego](#), później [Józefa Mehoffera](#). Kilkuletni pobyt w Krakowie był w jego życiu podstawowym doświadczeniem. Włączył się wówczas w działania artystyczne grupy młodych malarzy związanych z ASP, wiele podróżował, m.in. do [Paryża](#), poznając najnowsze prądy malarstwa europejskiego. W tym okresie Witkiewicz przeżywał też burzliwy, kilkuletni związek z [Ireną Solską](#), wybitną artystką teatralną. Wyrazista postać kobieca, której pierwowzorem była „pani S.”, stanie się częstym motywem w jego późniejszej twórczości.

Podróże i pobyt w Rosji[\[edytuj\]](#) | [edytuj kod](#)

Stanisław Ignacy Witkiewicz, *Autoportret wielokrotny w lustrach*, 1915–1917^[5]

Lata po krakowskich studiach Stanisław Ignacy spędził w Zakopanem, malując i pisząc. Często podróżował do [Lovranu](#) w [Chorwacji](#), gdzie z powodu choroby przeniósł się jego ojciec. 21 lutego 1914 roku popełniła [samobójstwo](#) narzeczona Witkiewicza, [Jadwiga Janczewska](#). Jako że tragedia wydarzyła się bezpośrednio po kłótni narzeczonych, zarówno Stanisław Ignacy, jak i wiele osób z otoczenia obwiniło jego samego o przyczynienie się do samobójstwa Janczewskiej. Jako jeden z nielicznych pomoc zaoferował mu przyjaciel [Bronisław Malinowski](#), proponując udział w wyprawie naukowej na [Nową Gwineę](#). Witkiewicz miał uczestniczyć w niej w roli fotografa, dokumentującego kolejne etapy podróży. W czerwcu 1914 roku pojechał do [Londynu](#), gdzie miała się rozpocząć podróż,

a następnie już z Malinowskim i kilkoma jego towarzyszami wypłynęli w kierunku [Australii](#) i Nowej Gwinej, z kilkudniowym pobytem na [Cejlonie](#).

Choć sama podróż, dająca możliwość obcowania z egzotyczną kulturą i przyrodą, była dla Witkacego interesująca, nie dała poprawy jego [depresyjnego](#) stanu, wywołanego tragicznymi wydarzeniami. Po serii konfliktów z Malinowskim podjął decyzję o odłączeniu się od wyprawy i powrocie do Europy, gdzie w tym samym czasie rozpoczęły się walki [I wojny światowej](#). Witkiewicz nie podzielał poglądów politycznych swojego ojca, zwolennika [Piłsudskiego](#), i uważał, że Polacy powinni w nowym konflikcie zbrojnym poprzeć [Rosję](#) i w ten sposób próbować wywalczyć niepodległość. Te poglądy, połączone z pesymistycznym obrazem własnego życia, były przyczyną jego kolejnej decyzji – o zaciągnięciu się do [armii Imperium Rosyjskiego](#). Przybył do [Petersburga](#), gdzie dzięki staraniom mieszkających tam krewnych Witkiewiczów, nieco przestraszonych jego radykalną decyzją, udało mu się zaciągnąć do [Lejb-Gwardyjskiego Pułku Pawłowskiego](#), elitarnej jednostki [piechoty](#).

Do czwartej rotы zapasowego batalionu tego pułku, która rewolucję naprawdę zaczęła, miałem zaszczyt być później wybranym przez moich rannych żołnierzy z frontu (byłem tylko w jednej bitwie pod Witonieżem nad Stochodem). Zawdzięczam ten zaszczyt słabym zasługom negatywnym: nie biłem w mordę, nie kłąłem „po matuszkie”, karałem słabo i byłem względnie grzeczny – nic ponadto; trzystu ludzi zamkniętych w ogromnej, okrągłej, pułkowej stajni przez kilka dni walczyło przeciw całej carskiej Rosji.

Witkacy, *Narkotyki*^[6]

O wydarzeniach następnych lat wiadomo bardzo niewiele, głównie z powodu milczenia samego Witkiewicza, który nigdy nie opisał ani nie opowiedział nikomu swoich losów z czasów I wojny. Wiadomo, że w początkach 1915 roku był studentem szkoły oficerskiej. Jesienią tego roku został skierowany na front, w okolice miasta [Wilejka](#), w pobliżu [Mińska](#). Uczestniczył w walkach na terenie dzisiejszej [Białorusi](#) i dostał awans oficerski na dowódcę [kompanii](#). W [ofensywie Brusilowa](#) oddział Witkiewicza uczestniczył w ciężkich walkach stoczonych 17 lipca 1916 roku nad [Stochodem](#). W bitwie tej Witkiewicz został ranny w trakcie ataku na pozycje [wojsk niemieckich](#) i [austro-węgierskich](#) pod wsią Witoneż (wśród przeciwników armii rosyjskiej znajdowały się tam oddziały [Legionów Polskich](#) Józefa Piłsudskiego). Prawdopodobnie przez dłuższy czas znajdował się na polu bitwy bez pomocy lekarskiej i dopiero po dwóch dniach ewakuowano go razem z innymi rannymi do Petersburga. Po powrocie do zdrowia nie wrócił już na front, a pod koniec 1917 roku został zwolniony z wojska. Przebywał okresowo w [Moskwie](#), gdzie był świadkiem wybuchu [rewolucji październikowej](#). Część badaczy utrzymuje, że jako były oficer brał w niej bezpośredni udział i został przez żołnierzy wybrany na [komisarza politycznego](#), nie jest to jednak zbyt prawdopodobne. W czerwcu 1918 roku udało mu się wyjechać z ogarniętej [wojną domową](#) Rosji i powrócić do Zakopanego. Doświadczenie sowieckiej rewolucji wywarło głęboki wpływ na jego późniejszą twórczość – pesymistyczną [historiozofię](#), która odzwierciedlała wydarzenia rewolucji bolszewickiej, a później narodziny [nazizmu](#) w Niemczech. Potęgę i losy ślepego tłumu, kierowanego przez zręcznych demagogów, Witkacy ukazywał w swoich późniejszych powieściach i dramatach.

Okres formistyczny[\[edytuj\]](#) | [edytuj kod](#)

Kuszenie św. Antoniego II, 1921–1922

W trakcie pobytu w Rosji Witkiewicz zaczął zarobkowo malować [portrety](#). Stworzył też wtedy i spisał podstawy swoich teorii artystycznych, wydanych po powrocie jako *Nowe formy w malarstwie i wynikające stąd nieporozumienia*. Od roku 1918 intensywnie malował i pisał. Został przyjęty do grupy malarzy [Formistów](#), z którymi zorganizował kilka wystaw, głównie w krakowskim [Towarzystwie Przyjaciół Sztuk Pięknych](#). Zaczął wydawać pierwsze [utwory dramatyczne](#), które już kilka lat później doczekały się premier teatralnych. W tym okresie mieszkał w Zakopanem, w pensjonacie prowadzonym przez jego matkę, odbywając tylko krótkie podróże do Krakowa, Warszawy czy innych miast. Stał się ważną postacią życia kulturalnego i towarzyskiego. Jego działalność i twórczość odbierano na dwa sposoby – fascynował talentem i osobowością, jego portrety i przedstawienia stały się niezwykle modne, a jednocześnie uważano go za artystę niepoważnego, dziwaka i ekscentryka, do czego przyczyniał się jego – nieco szokujący – tryb życia oraz forma jego dzieł, bardzo nowatorska i dla wielu zbyt awangardowa. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 roku, Stanisław Ignacy Witkiewicz został awansowany do stopnia [porucznika](#) rezerwy [Wojska Polskiego](#) w Korpusie Oficerów [Piechoty](#) ze starszeństwem z 1 czerwca 1919^[7]. W kwietniu 1923 roku Witkacy ożenił się z [Jadwigą Unrug](#), wnuczką [Juliusza Kossaka](#). Początkowo mieszkali oboje w Zakopanem, jednak narastające kłótnie i konflikty doprowadziły do przeprowadzki Jadwigi do Warszawy. Związek ten trudno uznać za udane małżeństwo, przekształcił się jednak w trwałą przyjaźń, oboje często się spotykali i odwiedzali, zachowała się też korespondencja Witkacego do żony, licząca setki listów.

Firma Portretowa i lata trzydzieste[\[edytuj\]](#) | [edytuj kod](#)

Willa „Witkiewiczówka”, w której od końca 1931 do września 1939 mieszkał Witkiewicz

W 1925 roku Witkiewicz zrezygnował zupełnie z [malarstwa olejnego](#), nawiązującego do stylu formistów, uważając, że malarstwo nie jest już w stanie wyrażać [czystej formy](#), pierwotnego składnika sztuki odwołującego się bezpośrednio do wrażliwości odbiorcy i jego „uczuć [metafizycznych](#)”. Zamiast tego rozwinął swoją twórczość portretową, nadając jej ironiczną nazwę „Firma Portretowa S.I. Witkiewicz”, nawiązującą do rzekomo seryjnie malowanych portretów, które każdy mógł zamówić za określoną z góry kwotę. Mimo że nie cenił swoich portretów zbyt wysoko i nie przyznawał im miana sztuki, to właśnie one stały się jego najstojniejszymi dziełami malarskimi. Od połowy lat dwudziestych pisał już niewiele utworów teatralnych, bardziej koncentrując się na pisaniu [powieści](#). Jednocześnie jego dramaty zaczęły być wystawiane w ważnych polskich teatrach, zdobywając przychylne opinie widzów.

Od lat 20. utrzymywał znajomość z małżeństwem [Stanisława](#) i [Kazimiery Alberti](#), bywając w salonie literackim w ich domu w [Białej Krakowskiej](#) (Stanisław Alberti recenzował dramat Witkiewicza pt. *W małym dworku*^[8], a artysta namalował jego portrety)^{[9][10][11]}.

Pod koniec lat dwudziestych Witkacy zajął się też filozofią, tworząc podstawy własnego [systemu filozoficznego](#), skoncentrowanego na [ontologii](#), który nazwał [monadyzmem](#) biologicznym. Idee te

zawarł w wydany w 1935 roku traktacie *Pojęcia i twierdzenia implikowane przez pojęcie Istnienia*. W 1936 roku udał się wraz ze swoim przyjacielem, grafikiem [Bronisławem Linke](#) na [Śląsk](#), gdzie dokumentowali życie tamtejszych mieszkańców skażone brudem i chorobami. Efektem podróży była wspólna wystawa, wkrótce zamknięta w atmosferze skandalu z powodu [naturalistycznych](#), wręcz drastycznych treści.

W ciągu ostatnich lat życia Witkiewicz poświęcił się twórczości filozoficznej, pisząc kolejne prace i wygłaszając kilka serii wykładów. Zajmował się też [krytyką literacką](#), publikując artykuły i recenzje w prasie oraz współorganizując cykle wykładów zwane Kursami Naukowo-Literackimi. W latach trzydziestych poznał też ważnych pisarzy tego okresu – [Zofię Nałkowską](#), [Witolda Gombrowicza](#) i [Brunona Schulza](#), którego pisarstwo oceniał szczególnie wysoko. W roku 1934 kończy swoje najbardziej znane dzieło literackie - dramat [Szewcy](#), wydany ostatecznie w 1948 roku^[12].

Pod koniec sierpnia 1939 roku pojechał do Warszawy. Po wybuchu [II wojny światowej](#) w czasie [kampanii wrześniowej](#) starał się o przyjęcie do Wojska Polskiego, jednak z powodu wieku i stanu zdrowia nie został zakwalifikowany. Kilka dni później, 5 września, razem ze swoją partnerką Czesławą Oknińską opuścił Warszawę i skierował się, razem z innymi uchodźcami, na wschód. Około 15 września dotarli do [majątku](#) znajomych Witkacego, rodziny Ziemiańskich, we wsi [Jeziory](#) na [Polesiu](#). 18 września 1939 roku, po dotarciu informacji o [ataku Związku Radzieckiego na Polskę](#), Witkiewicz popełnił samobójstwo, podcinając sobie tętnicę szyjną i zażywając [weronał](#). Towarzysząca mu Czesława Oknińska również próbowała odebrać sobie życie, lecz pomimo zażycia dużej dawki lekarstwa została odratowana. Ciało Witkacego odnalazł siedemnastoletni wówczas Włodzimierz Ziemiański, syn właścicieli majątku. Następnego dnia Witkacy został pochowany na miejscowym cmentarzu^[13].

Teorie alternatywne[\[edytuj\]](#) | [edytuj kod](#)

Witkacy, ok. 1938

Życiu Witkacego towarzyszyła atmosfera tajemnicy i skandalu, którą on sam wzmacniał, jednocześnie narzekając na brak poważnego odbioru swoich dzieł. Jego sposób życia był w pewnej mierze kontynuacją stylu [młodopolskich modernistów](#), dla których szokowanie „mieszczuchów” było

zarówno rodzajem rozrywki, jak i sposobem wyróżnienia siebie jako artysty. Klimat ten sprzyjał powstawaniu legend wokół osoby Witkiewicza. Część z nich dotyczyła jego rzekomego [uzależnienia](#) od [narkotyków](#). Pierwszych eksperymentów z substancjami psychoaktywnymi Witkiewicz dokonywał w czasie pobytu w Rosji, gdzie odkrył ich stymulujący wpływ na wyobraźnię i powiększenie możliwości artystycznych. Eksperymenty z substancjami takimi jak [kokaina](#), [pejotl](#) i syntetyczna [meskalina](#), [eter](#) czy zwykły [alkohol](#) kontynuował też i później, skrupulatnie notując na obrazach rodzaj użytej substancji. Eksperymentów tych dokonywał jednak pod kontrolą znajomych lekarzy, którzy niekiedy sami dostarczali mu narkotyków. Nie przyjmował żadnego z nich w sposób ciągły i nic nie wskazuje na to, że był od któregośkolwiek (z wyjątkiem [tytoniu](#)) uzależniony.

Podobne legendy towarzyszą okolicznościom śmierci Witkiewicza. Jedyna osoba towarzysząca mu w ostatnich chwilach, jego partnerka Czesława Oknińska, w późniejszych latach często zmieniała szczegóły swoich wspomnień. Do zaistnienia alternatywnych teorii na temat śmierci Witkacego przyczyniły się też kontrowersje związane z jego nieudaną [ekshumacją](#), w czasie której w wyniku pomyłki przewieziono do Polski szczątki przypadkowej osoby, a na cmentarzu w Jeziorach oznaczono tylko orientacyjnie miejsce pochówku. W roku 2008 w wywiadzie dla Gazety Wyborczej reżyser [Jacek Koprowicz](#) przedstawił własną hipotezę o upozorowanym samobójstwie Stanisława Ignacego Witkiewicza w Jeziorach^[14], będącą częścią scenariusza jego filmu „[Mistyfikacja](#)”. Według tej teorii Witkiewicz sfingował swoje samobójstwo, po czym powrócił do Polski i ukrywał się z pomocą Oknińskiej, a zmarł w 1969 roku w [Łodzi](#). Według Koprowicza teorii sprzyja fakt, że Czesława Oknińska nie widziała ani momentu samobójstwa, ani zwłok artysty i wielokrotnie zmieniała zeznania, a zwłok do tej pory nie udało się zidentyfikować – zob. pogrzeb w Zakopanem w 1988 roku i ekshumacja z 1994 roku^[15]. Ponieważ świadkami pogrzebu Witkiewicza była rodzina Ziemiańskich oraz inni mieszkańcy Jezior, a główną przyczyną nieodnalezienia grobu artysty były: m.in. brak przygotowania i szybkość działania radzieckiej komisji dokonującej ekshumacji^[16], rezygnacja ze świadka pogrzebu w 1939 – Włodzimierza Ziemiańskiego^[17], teorie dotyczące sfingowanego samobójstwa nie znajdują żadnego potwierdzenia zarówno w relacjach świadków, jak i w pracach naukowych.

W maju 1989 roku na cmentarz do Wielkich Jezior dotarł Włodzimierz Ziemiański – świadek pogrzebu z 1939 roku ponownie oznaczając mogiłę Stanisława Ignacego Witkiewicza i 10 maja 1989 roku wykonał zdjęcie mogiły^[17].

Grób Stanisława Ignacego Witkiewicza na Cmentarzu na Pęksowym Brzyzku (sektor P-I-4)

Witkacy i jego dzieła w powojennej Polsce[[edytuj](#) | [edytuj kod](#)]

W latach 80. XX wieku po tym, jak [UNESCO](#) ogłosiło rok 1985 rokiem Witkacego (stulecie urodzin), władze [PRL](#) postanowiły przewieźć trumnę artysty do kraju i urządzić państwowy pogrzeb Witkacego w [Zakopanem](#). W 1988 roku sprowadzono z [Ukrainy](#) szczątki, które pochowano w grobie na [cmentarzu na Pęksowym Brzyzku](#). Jednak z powodu braku konsultacji z rodziną, i co za tym idzie błędnego oznaczenia miejsca pochówku na Polesiu, w 1994 roku okazało się, że do Polski sprowadzono szczątki młodej, niezidentyfikowanej ukraińskiej kobiety. Badań w roku 1994 dokonała komisja anatómów powołana na wniosek posła [Stanisława Rusznicy](#). Perypetie związane z ponownym pochówkiem poety opisał w swojej piosence *Rymowanka z za grobu* [Jacek Kaczmarski](#)^[18], który osobie Witkiewicza poświęcił także dwa inne swoje utwory: *Autoportret Witkacego*^[19] i *Witkacy do kraju wraca*^[20]. Wątek śmierci Witkacego znalazł się także w książce [Stefana Chwina](#) zatytułowanej *Hanemann*^[21].

Równie paradoksalne były dzieje jego dzieł plastycznych. Choć artysta był związany głównie z Krakowem, Zakopanem i Warszawą, największy zbiór jego obrazów (ok. 200 dzieł) trafił w 1965 roku do [Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku](#), z powodu braku zainteresowania większych muzeów zbiorami będącymi wtedy w posiadaniu syna zmarłego przyjaciela Witkacego, [Teodora Białynickiego-Biruli](#). W 2018 roku słupskie muzeum posiadało kolekcję obejmującą ponad 260 prac Witkacego, która jest największą kolekcją prac artysty na świecie.

Twórczość[[edytuj](#) | [edytuj kod](#)]

W roku 1917 przyłączył się do grupy „[formistów](#)” i brał udział w jej wystawach. Dwa lata później, w roku 1919, wydał swoje główne dzieło estetyczne *Nowe formy w malarstwie i wynikające stąd nieporozumienia* zawierające *Teorię Czystej Formy*. Ta teoria estetyczna (bo nie był to program, w przeciwieństwie do ówczesnych, licznych nowych kierunków artystycznych) zdeterminowała jego późniejszą twórczość malarską oraz teatralną. I chociaż teoria ta stanowiła najlepszy opis tego, co się wówczas w sztukach plastycznych działo (m.in. [kubizm](#), [abstrakcjonizm](#)), to pozostała właśnie niezrozumiana, budząc szereg nieporozumień (uprzedzonych niejako samym tytułem publikacji) i w zasadzie trwa to do dzisiaj. Teoria Czystej Formy została wykorzystana także w teatrze. Tutaj Witkacy okazał się wizjonerem i inspirował reżyserów. Pod wpływem teorii Witkacego wykreował swój teatr [Tadeusz Kantor](#).

Portrety[[edytuj](#) | [edytuj kod](#)]

Portret [Michała Choromańskiego](#), 1928

Portret [Juliana Tuwima](#), luty 1929

Portret [Stefanii Tuwimowej](#), luty 1929

Portret [Neny Stachurskiej](#), 1930

Okolo 1926 roku Witkacy zrezygnował zupełnie z malarstwa olejnego. Ograniczył się do wykonywania [pastelowych](#) portretów w ramach tzw. „Firmy portretowej S.I. Witkiewicza”. Portrety te w regulaminie „firmy” zostały podzielone na 5 typów, w zależności od usytuowania na skali: naturalizm – Czysta Forma. Te ostatnie, wykonywane niegdyś pod wpływem [narkotyków](#), z którymi Witkacy zapoznał się podczas służby w Rosji, a później „na trzeźwo”, przyniosły mu sławę. Witkacy skategoryzował swoje portrety w pięciu podstawowych typach: od A do E.

- **Typ A:** osoba portretowana była przedstawiona bardzo dokładnie, bez przerysowań, bez cienia karykatury, jedynie tło portretów typu A było bardzo fantastyczne: dziwne postacie zwierzęce, bujna i niespotykana roślinność itp.
- **Typ B:** również dokładne ujęcie portretowanego, jednak z niewielką dawką podkreślenia charakterystycznych cech portretowanego.
- **Typ C:** przeznaczony głównie dla przyjaciół i znajomych, artysta wykonywał je na spotkaniach towarzyskich, czasami pod wpływem narkotyków, dlatego też na portretach typu C istnieją również dopiski takie jak Co – co oznaczało, że artysta tworzył pod wpływem [kokainy](#), Et – [eteru](#), Eu – [eukodalu](#), portrety tego typu charakteryzowały się dużą dawką karykatury.
- **Typ D:** To samo co w Typie C, jednak bez pomocy jakichkolwiek środków odurzających.
- **Typ E:** zupełna dowolność w portretowaniu: czysta forma.

Oprócz wymienionych powyżej głównych typów, są również portrety będące połączeniem dwóch typów, na przykład A+E.

Dodatkowe znaki na obrazach Witkacego

Witkacy bardzo często na swoich obrazach (najczęściej portretach) dopisywał pod wpływem czego tworzył, ale nie tylko. Na jego obrazach można więc zauważyć takie oznaczenia:

- *FBZ* – fajka bez zaciągania,
- *FZZ* – fajka z zaciąganiem,
- *NP 12* – nie palił 12 dni,
- *NΠ 3* – nie pił 3 dni,
- *cof.* – pił kawę,
- *pyfko, pywo* – piwo
- *Co* – kokaina.

Wśród tych oznaczeń znajdowały się także nazwy narkotyków, jak np. [pejotl](#), bowiem Witkiewicz przez całe lata 30. z nimi eksperymentował, malując pod ich wpływem obrazy oraz pisząc teksty.

Portrety wszystkich typów są chętnie kupowane przez kolekcjonerów, bowiem są oryginalne i świadczą o wielkiej inwencji artystycznej i talencie Witkacego. Witkacy jednak ubolewał, że największą popularnością cieszą się te „normalne” portrety, ale dzięki nim Firma Portretowa stała się przez pewien czas jego głównym źródłem utrzymania.

Sztuki teatralne i literatura[\[edytuj | edytuj kod\]](#)

Mimo ówczesnych niepowodzeń inscenizacyjnych jego sztuk teatralnych, Witkacy nie zrezygnował z dalszego ich pisania. Jego sztuki doczekały się udanych inscenizacji w latach 70. XX wieku, np. [Szewcy](#). Witkacy był także płodnym pisarzem. Po młodzieńczej powieści *622 upadki Bunga, czyli demoniczna kobieta* napisał *Pożegnanie jesieni*, *Nienasycenie* oraz niedokończone *Jedyne wyjście*.

Prace filozoficzne[\[edytuj\]](#) | [edytuj kod](#)

Witkiewicz wielokrotnie podejmował problematykę filozoficzną i jest autorem kilku pism ściśle filozoficznych. W 1935 roku ukazało się podstawowe dzieło filozoficzne Witkacego: *Pojęcia i twierdzenia implikowane przez pojęcie istnienia* – zwane przez niego „hauptwerkiem”. Jako krytyk Witkacy był równie radykalny i nonkonformistyczny jak [Stanisław Brzozowski](#), co nie przysparzało mu przyjaciół. Ostatnie dzieło filozoficzne Witkacego, uzupełnienie „hauptwerku”, to *Zagadnienie psychofizyczne* (1938). Zajmował się trzema dziedzinami filozofii: [ontologią](#), [historiozofią](#) i [estetyką](#).

Witkacy krytycznie oceniał wiele współczesnych nurtów filozoficznych: [filozofię analityczną Bertranda Russella](#) i [szkołę lwowsko-warszawską](#) za odrzucający [metafizykę](#) [scjentyzm](#). W *Pojęciach i twierdzeniach...* wypracował swoje stanowisko filozoficzne, które określał jako *biologiczny monadyzm*. Była to filozofia inspirowana [monadyzmem Leibniza](#), mająca bronić [indywidualizmu](#), godząc go jednak z [biologizmem](#). Biologia była dla niego nauką [nieredukowalną](#) do fizyki^[22]